

METODOLOGJIA E DEPOZITIMIT TË MBETJEVE MJEKËSORE NË MAL TË ZI

Klinikat private raportojnë shtetin nëpërmes ndërhyrësit

Në çfarë mase institucionet private shëndetësore respektojnë dispozitat, nëse kemi parasysh që inspektori për ekologji gjyqjeve përkatëse u ka dorëzuar shtatë kërkesa për nisjen e procedurës kundërvajtëse kundër institucioneve shëndetësore për shkak të përzierjes së mbetjeve mjekësore me ato komunale, nga viti 2016 deri me sot ?

Autorët: Ivana Terziq

Foto: mzdravlja.gov.me

Jeni në situatë kur nuk dini çfarë të bëni me ilaçe të cilave u ka kaluar afati. Ose keni një person shumë të sëmurë dhe duhet të eliminoni shishet, gjilpërat...Mbetjet? Tualeti? Deponia?

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Pyetja – ku të depozitohen mbetjet mjekësore në kohën e pandemisë së korona virusit bëhet aktuale sepse në të gjitha nivelet është rritur prodhimi i mbetjeve infektuese, i cili nëse nuk trajtohet në mënyrë të duhur, sipas rekomandimeve, mund të shkaktojë hapjen e infektimit. Trajtimi i duhur i mbetjeve mjekësore ka peshë të madhe në ruajtjen e shëndetit publik. Për këtë arsye, Instituti i Shëndetit Publik i Malit të Zi ka paraqitur në sajtin e tij rekomandimet e qarta për depozitimin e duhur të mbetjeve mjekësore qoftë në institucionet shëndetësore sikur edhe në shtëpitë ku qëndrojnë raste të dyshuara apo të konfirmuara të korona virusit.

Mbeturinat personale si dhe tërë mbeturinat të përdoruna nga personi i infektuar (pajisja personale mbrojtëse është përdorë, pecetat e përdorura dhe mbeturinat e tjera të formuara gjatë pastrimit dhe mbeturinat personale të sëmurit) depozitohet në qese plastike për mbeturina me trakën për mbyllje. Qesja plastike pastaj futet në kesë tjetër të mbeturinave dhe lidhet. Qesja me mbeturina duhet të futet në koshin e mbeturinave komunale pas depozitimit më së pakti 72 orë - thuhet në rekomandime.

KONTROLLI I RREPTË

Personi që grumbullon mbeturinat ka për detyrë të përdorë dorëzat njëpërdorimshe, duke mos prekur fytyrën me doreza se mund të jenë të prekura gjatë menaxhimit të mbeturinave. Sipërfaqja e jashtme e dorezave konsiderohet e prekur. Pas heqjes së dorezave, rekomandohet larja e duarve.

Stafi mjekësorë i shërbimeve patronazhe është në obligim që gjatë vizitave në terren dhe të sëmurëve në shtëpia, mbeturinat medicinale të vizitës së mëparshme t'i marrë dhe ti depozitojë në Shtëpinë e Shëndetit në zonën që i përket të sëmurit. Kështu shprehet Ministria e Shëndetit.

Mirëpo, përvoja e qytetarëve tregon të kundërtën. Madje, të gjithë që kemi kontaktuar, shishet dhe gjilpërat e përdoruna i kanë depozituar në mbeturina para se vjen patronazhi. E njëjta vlen për ilaçet që ju ka skaduar afati. Kanë përfunduar në shportat e mbeturinave të të sëmuarit apo në tualete.

Ministria e Shëndetit tregon se për depozitimin e ilaçeve ekzistojnë vende reciklimi apo pjesë të koshave për këto lloje të mbeturinave, duke mos përcaktuar për cilat vende apo koshe bëhet fjalë, apo për numër dhe lokacione.

Sipas të dhënave të Ministrisë së Shëndetit, në institucionet shëndetësore gjatë pesë muajve të para të këtij viti janë prodhuar 146.044 kilogram të mbetjeve mjekësore. Nga ky resorë qeveritarë shprehen se

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

prodhimtaria nuk është rritur për shkak të shtyerjes së ndërhyrjeve kirurgjike dhe të tjera gjatë periudhës së epidemisë së koronavirusit.

Në Mal të Zi, marrjen, grumbullimin dhe menaxhimin e mbetjeve mjekësore e bën konzorciumi i firmës së Podgoricës dhe Italiane „Ekomedika“ dhe „OMPeco“ që ka filluar me punë në vitin 2013. në bazë të lejes të lëshuar nga Agjencia për Mbrojtjen e mjedisit.

Dy qendra për përpunimin e mbeturinave janë formuar në nivel të shtetit, një në Berane në gjirin e spitalit të përgjithshëm, i dyti në afërsi të Qendrës Spitalore të Malit të Zi.

SASITË

Vitin e kaluar 32 institucione publike të shëndetit kanë prodhuar 396.748 kilogram të mbetjeve mjekësore, përpunimi i të cilave ka kushtuar 888.120 eura.

Në vitin 2018 janë prodhuar 373.391 kilogram të mbetjeve mjekësore, përpunimi i cilave ka kushtuar 835.836 eura. Në 2017 janë prodhuar 397.732 kilogram, për përpunim janë shpenzuar 875.607 eura. Në vitin 2016 janë prodhuar më së tepërmi mbeturina krahas viteve të kaluara – 1,420.601 për çfarë janë shpenzuar 925.955 eura.

NAZIV ZDRAVSTVENE USTANOVE	2016		2017		2018		2019	
	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)
Dom zdravlja Andrijevica	539,30	1.187,27	476,20	1.048,34	441,50	988,31	445,30	996,80
Dom zdravlja Bar	4.606,50	10.141,22	4.467,80	9.835,87	3.102,50	6.944,94	3.039,00	6.802,81
Dom zdravlja Berane	1.528,40	3.364,77	1.478,40	3.254,70	1.548,80	3.467,00	1.524,80	3.413,26
Dom zdravlja Bijelo Polje	2.560,70	5.637,38	3.067,40	6.752,88	1.962,30	4.392,60	1.692,70	3.789,10
Dom zdravlja Budva	5.792,65	12.752,53	5.999,99	13.209,01	7.115,80	15.928,71	7.178,20	16.068,40
Dom zdravlja Cetinje	1.593,10	3.507,21	1.382,70	3.044,01	2.690,50	6.022,67	3.781,30	8.464,44
Dom zdravlja Danilovgrad	1.653,60	3.640,41	1.305,40	2.873,83	1.489,30	3.333,79	1.534,30	3.434,53
Dom zdravlja Herceg Novi	4.254,80	9.366,96	5.562,30	12.245,38	5.773,10	12.923,10	5.024,50	11.247,34
Dom zdravlja Kolašin	773,50	1.702,86	691,90	1.523,20	693,00	1.551,29	793,10	1.775,33
Dom zdravlja Kotor	2.587,33	5.696,01	3.074,38	6.768,25	2.326,70	5.208,31	2.451,30	5.487,24

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Dom zdravlja Mojkovac	1.622,90	3.572,83	926,80	2.040,35	838,20	1.876,41	1.024,60	2.293,56
Dom zdravlja Nikšić	3.562,96	7.843,85	3.606,90	7.940,57	3.625,95	8.116,69	3.512,40	7.862,51
Dom zdravlja Plav	1.631,00	3.590,65	1.662,00	3.658,90	1.286,50	2.879,83	1.119,60	2.506,24
Dom zdravlja Pljevlja	1.829,30	4.027,18	1.668,70	3.673,64	1.351,40	3.025,10	1.452,50	3.251,42
Dom zdravlja Podgorica	29.098,15	64.059,58	22.738,91	50.059,71	15.559,46	34.829,82	16.147,00	36.145,06
Dom zdravlja Rožaje	2.965,40	6.528,34	2.346,10	5.164,96	2.034,50	4.554,24	2.210,20	4.947,53
Dom zdravlja Tivat	1.527,64	3.363,09	1.530,10	3.368,51	1.761,60	3.943,35	1.934,70	4.330,83
Dom zdravlja Ulcinj	1.721,60	3.790,10	1.897,10	4.176,48	2.264,80	5.069,76	2.178,90	4.877,48
Zavod za HMP	5.412,61	11.915,86	4.988,50	10.982,18	4.541,22	10.165,51	4.498,00	10.068,77
Zavod za transfuziju krvi	3.975,70	8.752,50	4.249,20	9.354,61	4.568,50	10.226,59	4.804,70	10.755,33
Opšta bolnica Bar	11.770,90	25.913,62	10.630,85	23.403,82	12.321,50	27.581,67	12.330,10	27.600,94
Opšta bolnica Berane	33.833,00	74.483,36	36.389,70	80.111,93	38.554,80	86.304,92	40.610,60	90.906,83

Opšta bolnica Bijelo Polje	9.096,90	20.026,82	8.386,30	18.462,44	10.444,10	23.379,13	10.604,60	23.738,40
Opšta bolnica Cetinje	4.573,00	10.067,46	5.001,40	11.010,56	5.710,70	12.783,39	5.256,10	11.765,80
Opšta bolnica Kotor	9.134,85	20.110,38	8.621,80	18.980,91	8.746,70	19.579,48	9.563,40	21.407,66
Opšta bolnica Nikšić	9.864,03	21.715,67	8.316,63	18.309,06	7.240,98	16.208,95	7.898,20	17.680,13
Opšta bolnica Pljevlja	12.271,00	27.014,59	11.442,60	25.190,89	9.351,40	20.933,11	9.748,00	21.820,90
Spec. Bolnica Brezovik	4.060,76	8.939,76	3.105,60	6.836,98	3.425,10	7.667,08	3.275,30	7.331,76
Spec. Bolnica Dobrota	467,00	1.028,10	336,40	740,59	114,40	256,08	109,10	244,22
Spec. Bolnica Risan	4.272,33	9.405,53	4.648,10	10.232,80	4.192,30	9.384,47	4.440,20	9.939,40
Klinički centar Crne Gore	232.777,80	512.460,31	217.383,80	478.570,44	196.482,40	439.825,87	214.040,40	479.129,43
Institut za javno zdravlje	9.243,23	20.348,97	10.348,45	22.782,11	11.831,07	26.483,86	12.524,92	28.037,03
UKUPNO	420.601,94	925.955,17	397.732,41	875.607,91	373.391,08	835.836,03	396.748,02	888.120,48

Foto: mzdavlja.gov.me

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Prodhuesi më i madhë i mbetjeve mjekësore është Qendra spitalore e cila prodhon mesatarisht prej 200.00 deri në 230.000 kilogram të mbetjeve mjekësore në bazë vjetore. Klinikat private përcjellin të njëjtën procedurë si institucionet shtetërore shëndetësore, shprehen nga Ministria e Shëndetit.

“Ministria e Shëndetit bën evidentimin e sasisë së mbetjeve mjekësore të përpunuara në institucionet private shëndetësore në bazë të dhënave që ofron konçesionari, të cilat për vitin 2019 janë 20.707 kilogram mesatarisht, 1.7 ton në muaj”, saktëson ministria.

Ministria e Shëndetit do thotë ka të dhëna të sakta lidhur me sasi të mbeturinave medicinale të cilat prodhohen në institucionet shtetërore shëndetësore. Mirëpo, informatat nga klinikat private fitohen nga konçesionari “Ekomedika”.

Në çfarë mase institucionet private shëndetësore respektojnë dispozitat, nëse kemi parasysh që inspektori për ekologji nga viti 2016 deri sot gjyqeve përkatëse ka dorëzuar shtatë kërkesa për nisjen e procedurës kundërvajtëse kundër institucioneve shëndetësore për shkak të përzjerjes së mbetjeve mjekësore me ato komunale.

Nga shtatë kërkesa të dorëzuara, gjashtë kanë të bëjnë me institucione private.

INSPEKSIONI

Drejtorati për Inspektim shprehet se procedura për kundërvajtje është inicuar për shkak të mosveprimit sipas vendimeve të inspeksionit, lidhur me kontratat e firmosura me “Ekomedika.”

“Subjektet në pyetje kanë eliminuar parregullësit pas inicimit të kërkesave për procedurat për kundërvajtje, tregohet nga kontrollet shtesë. Institucionet shtetërore dhe private kanë përmirësuar seleksionimin e rregullt në ambalazhin adekuat pas kontrollit në terren. Poashtu, janë konstatuar rritje të sasive të dorëzuara subjektit juridik të autorizuar Ekomedika d.o.o.”, thuhet në përgjigjen e Drejtorisë për Inspektime.

Drejtorja për Inspektime përkujton se gjykatësit e gjyqeve përkatëse vendosin për llojin dhe cilësinë e sanksionit dhe shprehjes së dënimit.

“Ligji për menaxhimin e mbeturinave përshkruan se përpunimi, gjegjësisht, asgjësimi i mbeturinave medicinale dhe veterinare mund të bëhet nga shoqëri tregtare apo ndërmarrës nëse ka pajisjet

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

përgjegjëse, impiantin për përpunimin e mbeturinave medicinale dhe veterinare dhe numrin e duhur të punësuarëve, në bazë të liçencës për përpunim apo për asgjësim të mbeturinave. Rregullorja mbi kushtet, mënyrën dhe procedurën e përpunimit të mbeturinave medicinale përshkruan kushtet, mënyrën dhe procedurën e përpunimit të mbeturinave medicinale”, shprehen nga Drejtorati për Inspektim.

Dy konkludime mund të nxjerrim nga kjo: institucionet shëndetsore në të shumtën e rasteve nuk respektojnë dispozitat ligjore apo inspeksioni nuk bën mbikqyrje në masë të duhur për të regjistruar të gjitha parregullësit.

LLOJET

Në mbetjet që përpunohen nëpër qendra bëjnë pjesë objektet e mprehta (gjilpërat, kanilat (vigonët), lancetat, bisturitë, shiringat, sharrëzat, konektorët (tubat) e gjilpërave (ageve) për infuzion, stilolapsat e insulinës, shiringat dhe gjilpërat e insulinës, gjilpërat e hemodializës, ampulat e përdorura dhe të dëmtuara dhe flakonët e thyer). Ky lloj i mbeturinave shënohet me kodin 18 01 01.

Grumbullimi dhe asgjësimi i mbetjeve infektive, kodi i të cilave është 18 01 03, u nënshtrohet kërkesave speciale për të parandaluar infektimin. Këto kërkesa të veçanta nuk zbatohen për mbetjet potencialisht infektive që mbajnë kodin 18 01 04 dhe të cilat gjithashtu përpunohen nëpër qendra. Me mbeturinat potencialisht infektive nënkuptohen ndërresat, fasha suvaje, çarçafët, veshjet për përdorim të njëhershëm, pëlhurat, pelenat...

MAGAZINIMI DHE STAFI

Mbeturinat e rrezikshme medicinale transportohen te vendi i magazinimit të përkohshëm shpjegon Ministria e Shëndetit.

“Qeset me mbeturina infektive të grumbulluara, të mbyllura dhe të shënuara sipas dispozitave, të futur në kontejner plastikë, transportohen deri te hapësira për depozitim të përkohshëm, së paku njëherë në ditë, sipas mundësisë gjatë një turni”, shprehen nga Ministria.

Ato poashtu shprehen se magazinimi i përkohshëm është hapësirë e ndarë ku ruhen mbeturinat medicinale deri sa i dorëzohen kompanisë së autorizuar për marrjen dhe përpunimin, konform ligjit.

“Magazina duhet të ketë madhësi përgjegjëse krahas sasisë së mbeturinave medicinale që prodhohet në atë institucion shëndetësor dhe frekuencës së grumbullimit dhe depozitimit. Hapësira duhet të ketë qasje të lehtë për stafin përgjegjës për menaxhim të mbeturinave, të ketë shenjin për dedikim të hapësirës, të jetë

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

mirë i ndriçuar me ventilim të siguruar natyrorë apo artificial, që ndalon akses personave të paautorizuara”, shprehen nga ministria.

Ato shtojn që ka pak incidenta të dalur nga menaxhimi i mbeturinave nga ana e punëtorëve.

Ato shpjegojn se rreth 360 të punësuar në institucionet shëndetsore kanë kaluar programin e menaxhimit me mbeturina medicinale që ka organizuar Ministria e Shëndetit dhe Instituti për Shëndet Publik.

- Konform Ligjit për mbrojtje dhe shëndet në punë, të punësuarit janë të trajnuar për punë të sigurt në vendet e punës, kanë fituar pajisjet dhe rrobat për mbrojtje personale në punë dhe kryejnë kontrolla të rregullta te specialisti. Numri i incidentave është i ulët dhe nuk ka raste të infektiveve të shënuara të shkaktuara nga gjilpërat, sepse të gjithë rekomandimet dhe procedurat epidemiologjike lidhur me këtë çështje janë të njohura të gjithë të punësuarëve – thonë nga Ministria.

NEVOJAT

Ministria e Shëndetësisë shprehet se për momentin nuk sheh nevojë për hapjen e qendrave të reja për përpunimin e mbeturinave.

Vlerësimi i nevojave të Qendrave për përpunimin e mbeturinave është bërë në bazë të vlerësimit të mbeturinave të rrezikshme medicinale, në bazë të dhënave të fituara nga institucionet publike shëndetsore dhe metodave të dalluara me vitin 2011. Ministria gjatë vlerësimit të sasisë ka marrë parasysh tendencën e pritur së rritjes së prodhimit të mbeturinave si rezultat i rritjes ekonomike dhe të standardit.

Përzgjedhja e teknologjisë më të arsyeshme për përpunimin e mbeturinave në nivelin lokal dhe shtetëror është mvarë nga lloji dhe sasia e mbeturinave, largësia mes institucioneve shëndetsore, mundësia e transportit, hapësirës së disponueshme, legjislacionit ekzistues dhe shpenzimeve të menaxhimit,

Ministria thekson se teknologjia është përzgjidhë me qëllim për të zvogëluar ndikimin negativ për shëndet të komunitetit dhe mjedisit, posaçërisht ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, tokës dhe ajrit, të arrihet zvogëlimi i sasisë së mbeturinave të rrezikshme, mundësohet menaxhimi i sigurt me mbeturina brenda dhe jashtë institucioneve shëndetsore.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

DROP IN QENDRAT

Drop in qendrat në Podgoricë janë tri me qëllim të punës me përdoruesit e drogave intravenoze, prodhojnë mbeturina infektive medicinale sepse mundësojnë shkëmbimin e materialit steril për injektim.

Ministria e Shëndetit tregon se ekzistojnë rreziqe potenciale nga kontakti me mbeturina infektive – infeksioni HIV, hepatitis B dhe C, infeksione gastroentrologjike, respiratore dhe të lëkurës.

“Drop in qendrat janë të dalluara si pronarë të mbeturinave medicinale, janë në detyrim që konform Ligjit për Menaxhim të Mbeturinave të udhëheqin evidencë mbi sasitë dhe llojet e mbeturinave. Në Mal të Zi ekzistojnë tri qendra të tilla për përdorues të drogave intravenoze ku përveç shërbimeve tjera bëhen shkëmbime të gjilpërave dhe shpricave. Materiali i tillë i kontaminuar për injektim që grumbullohet në ato qendra (nga terreni dhe në qendrat) grumbullohet në qendra për përpunim të mbeturinave në Podgoricë”, shprehen nga Ministria.

Drop in qendrat, konkludon Ministria e Shëndetit, organizojn punë në terren me qëllim të futjes së kontaktit me varësit të cilët në mënyrë vetiniciative nuk kontaktojnë asnjë institucion shëndetësorë dhe social.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.